

Weöres Sándor

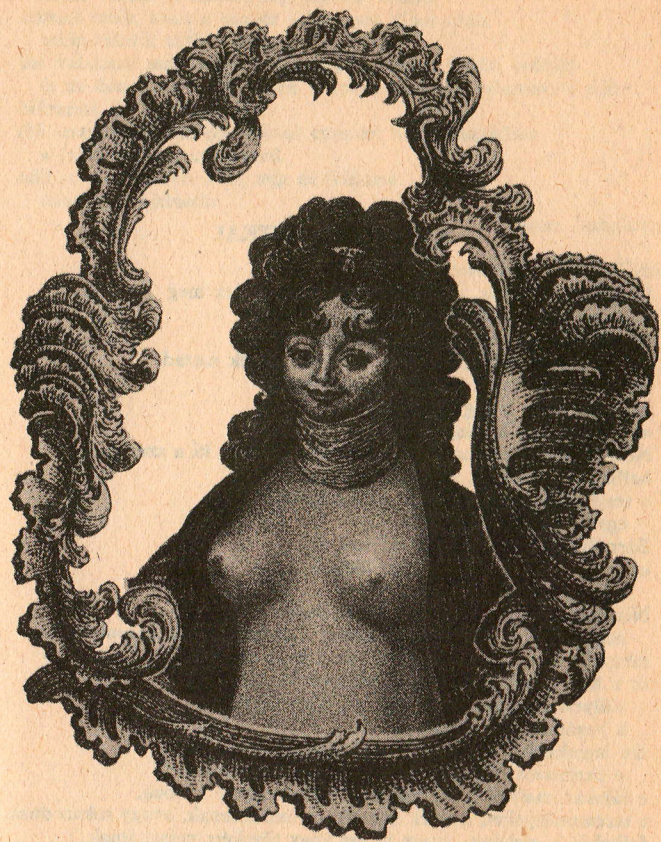
Psyché

Egy hajdani költőnő írásai

Magvető Zsebkönyvtár

Harmadik kiadás

© Weöres Sándor, 1972

Weöres Sándor
Psyché
Egy hajdani költőné írásai

Chortu hõr

Bolond atyám hívott Psychének,
Ez harmadik kereszt-nevem.
Mindég Amor karjában égek,
A Lélek és a Szerelem
Külön nem válható sohasem.

Weöres Sándor

Magvető Zsebkönyvtár

AZ ASSZONY TITKAI.

Lépjetek a sátorba, az ívlámpa alá, tekintsetek meg
 az asszonyt, a mezítelen asszonyt,
 tökéletesre formált testét, ruhátlanul.
 Sohasem fogjátok elfeledni e látványt, emlék marad
 egy életre, vigasz a halálos ágyon, emlék,
 mely harmad- s negyedízigen
 az utódaitokra is fényleni fog.
 Nem, ő nem lát benneteket, még nem nyitotta ki a szemét,
 hallani sem hallhat, mivel még aluszik,
 a testét álmodja, szépségét és ti csupán
 együtt álmodtok övele.
 Bármilyen közelről megnézhetitek őt,
 csak meg ne érintsetek, mert eltűnik
 álom gyanánt.
 Nézzétek a hasát, e lélegző fehér dombot,
 nézzétek a térdét, miként mozog a szemgolyóhoz hasonlatosan,
 nézzétek láthatatlan kezeiktől összefogott derekát
 és a mellét, oly erők által hordozva, melyek
 süllyeszti, emelik, az ívlámpa alatt kinyíló
 s bezáruló bimbókkal.
 De leginkább a délibábokat figyeljétek meg a bőrén,
 e titokzatos, folytonosan változó alakzatokat,
 e tájakat, melyek átváltoznak az idő remegése közben,
 e teremtményeket, melyek istenekhez imádkoznak, avagy sokasodnak,
 felkeltik a szeleket, avagy vízért vagy tüzekért verset írnak,
 e küszködő gép- és fakorona-forgatagokat,
 bányák és tornyok, szerelem és kenyér egyensúlyát,
 a kigyó és az oszlop egyazon motívumban egyesült viaskodó formáit,
 a keresztet, amely az öléből sugárzik,
 mint a szárnyat bontó hattyú,
 és a halat, amely a szemébe nyomul.
 Az asszony ő, akit senkisé ismer,
 aki titkaival aluszik,
 délibábbal a délibábon túl és a maggal, mely a magban pihen,
 áratás a meg nem születettekért, áradó
 rózsák tengerét rejtő bimbó.

Az asszony ő, aki nem nyitotta még ki szemét:
 elviselhetetlen lesz talán a tekintete, gyújtólencseként,
 talán várandós állatok lágyágával bénító,
 sebzett talán, mint a tenger többnapos vihar után,
 talán tükrök távlata lesz,
 hol valahány mag önnön fáját mutatja majd, önnön erdejét
 és az összekulcsolódó kezek feneketlen kútját valamennyi pórus.
 Nézzétek őt, nézzétek őt:
 élő templom ő, aki elvándorol egyszer, hogy összekösse
 a látóhatárokat egymással,
 csillag, mely felfele hull, míg az ívlámpa
 sisteregve kialuszik.

Artur Lundkvist

Svédből fordította *Tbinsz Géza*

Gyulai Liviusz illusztrációival

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Steinert Ágota · Műszaki vezető Sebestyén Lajos · Tipográfus Bezúr Géza
A szerző portréját Csigó László készítette · Kiadványszám 2788 · Megjelent 14,4 A5 ív terjedelemben, Garamond betűtípusból, 1977-ben · MA 2939
77.3357.66-14-2 Alföldi Nyomda, Debrecen

ISBN 963 270 399 5

WEÖRES SÁNDOR.

PSYCHÉ.

Irodalmunk egyik legkülönösebb vállalkozása, bámulatba ejtő bravúrja ez a mű: egy a múlt század elejére képzelt, viharos életű, soha nem létezett költőnő tarka-barka egyéniségének, elragadó gazdagságú oeuvre-jének, az aprólékosságig pontos biográfiájának példátlan „rekonstrukciója”. Mi vezette Weörest a Psyché megalkotásában? Éppen nem az a kegyes hamisító szándék, mint Macphersont vagy Thalyt, akik a szegényesen pislákoló „régiség” fényét próbálták növelni – a maguk korában fölöttébb sikeresen. Nem is holmi öncélú virtuózkodás. Többrétű feladat izgathatta. Az például, hogy egy régi költőnő ürügyén, annak bőrébe bújva, kitombolhassa olyan hajlamait, szándékait, amikre a mai költői fel fogás, ízlés korlátlanul szabadnak hangoztatott, valójában akárhányszor öncsonkító, szigorú illemszabályrendszere nem ad módot. Weöres itt kedvére ábrázolhat, leírhat, figurákat teremthet és mozgathat, történeteket kerekíthet, dúskálhat halottnak ítélt versformákban, élhet egy ódon, dús zamatú nyelvvel, játszhat egy groteszkül elavult írásformával, beilleszthet azóta kikísérletezett fogásokat a patinás miliőbe, a fiktívet bizarr és merész módon egybejátszhatja a történelmi nevekkel, helyzetekkel és – mintegy mellékesen – olyan sok oldalról színesen elegánsan fölrajzolja az egész korszakot, hogy történelmi kézikönyvekből sem ismerhetnénk meg különbül. Remek ötlet, hogy (az egykorú szokásokkal egyezőleg) Psyché fiktív versei közé applikálja Weöres az általa régóta nagyrabecsült Ungvárnémeti Tóth László hiteles verseinek egy egész ciklusát. (Psyché pompás élet- és jellemrajzot is „közöl” Ungvárnémetiről – olyan szabadon bánva figurával, tényekkel, ahogy a történelmi regényekben eddig is tették ugyan az írók, de lírai emlékezésnek álcázott „tanulmányban” eddig hasonlót nem találhattunk.)

DALL

Kis kertemet tiprod, féktelen lovatskám,
Tiéd vagyok, érts-meg, légy ovatos hozzám.

Nem örömet mondám,
De gonoszok
Szája morog
Reám vádaskodván.

Ha feléd gondolok, harmatos a testem,
Mint nyáron folyóban, gázolsz a véremben,
El-bágyasztol engem.
Mérd eszedre,
Ha kedvedre
Nem mindent tehettem.

Úgy el-alé lattál, most sebzetten élek,
Ha nem várlak, sírok; és ha várlak, félek;
De még is remélek.
Magam vagyok,
Meg is fagyok;
Véled el is égek.

Tállya, Februarii 1811.

Lyánykákat orvosolnék,
S mindég szerelmet írnék
Elejébe szenvedőmnek.

Szolgálatot tehetnék
Mind ennyi hívatalban,
De mivel csak egyre érek,
Válasszatok, Leánykák,
Mellyik dologra szánjam
Ezek közül erőmet,
Hogy hasznomat vegyétek?

AZ ÁLMOK.

Beszélők: Antiopa és Haliodóra.

- A. Mért sírsz olyan igen, s mért ömleszt szép szemed annyi
Sok könnyet? szólj édes szűz, óh Haliodóra!
- H. Kímélj-meg kedves, kímélj-meg, s hagyj magam engem
Antiopa, bú rágja szívem, s nincs mód kibeszélnem
Olyan nagy sebemet: kedvem sincs szólni, ne faggass.
- A. Nem, Küprisz hitelem! nyomorúlt, nem hagylak-el addig
Míg nem meglátom, mi emésztheti annyira kebled!
- H. Mit kelljen felfödni leányka! magam sem egészen
Látom okát, mi az, a mi epesztheti annyira keblem.

